

در نشست دوستی با خدا و سنت‌های ابراهیمی مطرح شد:

غفلت ادیان ابراهیمی از یکدیگر، به نزاع و درگیری منتهی می‌شود

احساس توافق روحی بیشتری دارند تا با بعضی مسیحیان دیگر. مشخص کردن عناصری از ایمان بین تمام افرادی که خود را مسیحی می‌دانند، به‌قدر کافی مشکل است، چه رسد به یافتن عناصری که بین تمام مسلمانان، یهودیان و مسیحیان مشترک باشد! عملی‌تر آن است که راه متعادل‌تری را پیش بگیریم و از عناصر بنیادین ایمان که عملاً می‌توان از آنها در بستر هر سه سنت دفاع کرد، سخن بگوییم.

برومر افزود: اگر بخواهیم ایمان مشترک فرزندان ابراهیم را از نو بشناسیم، نباید سراغ آموزه‌ها و آیین عبادی آنها برویم، زیرا در طول تاریخ یهودیان، مسیحیان و مسلمانان در استعاره‌ها، روایات و آموزه‌هایی که ایمان خود را بر اساس آنها توضیح داده‌اند و نیز در آیین عبادی‌ای که مطابق آنها این ایمان را در زندگی‌شان نشان دادند تفاوت داشته‌اند.

به نظر من، چون ساختار اصلی و سرچشمه ایمان ابراهیم بین همه ما مشترک است، اگر نظری به احوال عرفای سه سنت و شیوه‌ای که برای رسیدن به سعادت ابدی از راه عشق به خدا برگزیدند بیفکنیم، می‌توانیم آن را از نو بشناسیم. راهی که عارفان به سوی یکی شدن عاشقانه با خدا در پیش گرفتند، سرچشمه ایمانی مشترک سنت‌های ابراهیمی را نشان می‌دهد، نه آموزه‌ها و آیین‌های عبادی آنها که تحت تأثیر تحولات فکری و فرهنگی در طول تاریخ قرار دارند و یهودیان، مسیحیان و مسلمانان را از هم متمایز می‌کنند.

وی اضافه کرد: «عرفای این سه سنت به وحدت با خدا و راه‌های رسیدن به آن هم‌عقیده نبوده‌اند.

در هر سه سنت درباره وحدت با خدا با دو روش مختلف تفکر روبرو می‌شویم: از یک‌سو عرفای به اصطلاح «وحدت وجودی» تحت تأثیر مکتب نو افلاطونی، وحدت با خدای غیرشخصی را تصور می‌کنند که در آن هویت شخص مؤمن نابود شده و جزئی از خدا می‌شود که هر سه سنت این طرز تفکر را با شک می‌نگرند، زیرا به نوعی عظمت مافوق بشر خدا را با این ادعا که می‌توان با او یکی شد، زیر سؤال برده است و از سوی دیگر، بسیاری از عرفای هر سه سنت وحدت عرفانی با خدا را با نگاه خدای شخصی می‌نگرند - مشابه یک رابطه عاطفی بشری که بین دو انسان برقرار می‌شود - که ماهیت این رابطه از بین رفتن هویت را نمی‌طلبد بلکه هم خدا و هم مؤمن او هویت مجزای خود را حفظ می‌کنند ولی خواسته‌های واقعی آنان یکی می‌شود و هریک علایق واقعی دیگری را از آن خود می‌داند.

سخنرانی اُشتی با خدا در شیراز

پروفیسور وینست برومر، در طول سفر به ایران، برای سخنرانی و برگزاری کارگاه آموزشی به شیراز رفت.

وی مدت یک هفته از ۲۴ مهر تا اول آبان، در دانشکده علوم انسانی شیراز کارگاه آموزش دین‌پژوهی برگزار و با استادان، دانشجویان و محققان درباره مسائل دینی گفت‌وگو کرد.

وی همچنین دوشنبه ۲۷ مهر، درباره عشق الهی و اُشتی با خدا سخنرانی کرد. برومر در مدتی که در تهران بود، در همایش «عرفان، تجربه دینی و گفت‌وگوی ادیان» و نیز در مؤسسه گفت‌وگوی ادیان به ایراد سخنرانی پرداخت.

گزارش این سخنرانی را در شماره بعدی مجله بخوانید

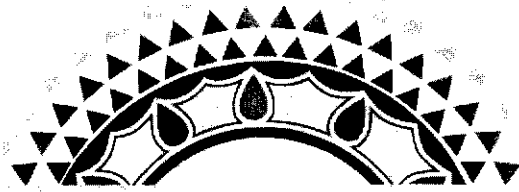
وینست برومر* فیلسوف و مؤلف نقادی استعلائی، فلسفه مسیحی، الهیات و تحقیق فلسفی* در نشستی که از سوی مؤسسه گفت‌وگوی ادیان برگزار شد، گفت: «غفلت سه‌سویه و دوری معتقدان ادیان ابراهیمی از یکدیگر می‌تواند به نزاع و درگیری منتهی شود، درحالی‌که با ترویج روحیه تفاهم و همکاری بین پیروان این ادیان می‌توان مانع بسیاری از مشکلات شد و صلح را در عصر حاضر در جهان برقرار کرد.»

برومر تاریخ فرزندان ابراهیم را به سه سنت متفاوت یهودیت، مسیحیت و اسلام تقسیم کرد و گفت: «هرکدام از این سنت‌ها در درک ایمان ابراهیم روش‌های خاص خود را پدید آوردند. یهودیان طوری به آن نگاه می‌کنند که مطابق با تورات و دین موسی باشد، مسیحیان آن را مطابق با مسیحیت و انجیل عهد جدید تصور می‌کنند و مسلمانان آن را از دید قرآن و محمد(ص) می‌بینند. قرآن در آیه‌های مختلف تأکید کرده است که محمد(ص) برای انکار نبوت یهودی - مسیحی و معارضه با انبیای آنها یا شروع دینی جدید نیامده است.

این پیامبر آسمانی اعتقاد داشت که پیام او همان پیام ابراهیم، موسی، داوود، سلیمان یا عیسی است و کوشید تا مشرکان عربستان را به یکتاپرستی دعوت کند.» وی افزود: «محمد(ص) و عیسی(ع) از سوی صاحب‌منصبان ادیانی که این دو برای خدمت به سنت مورد نظر آنها آمده بودند، پذیرفته نشدند. عیسی را نهاد یهودی زمانه‌اش رد کرد و جامعه یهودیان مدینه نیز در زمان محمد(ص) پیام او را نپذیرفتند و باعث ناراحتی وی شدند. برخلاف آنچه بنیانگذاران اسلام و مسیحیت می‌خواستند، این سنت‌ها به‌صورت مستقل و مجزا طی زمان جداگانه و موازی با سنت متعلق به یهودیان متحول شدند و هرکدام از این جوامع روش‌های خاص خود را برای درک ایمان خود پیش گرفتند که متناسب با چالش‌ها و مسائل زمانی و مکانی جداگانه و مقولات فکری و فرهنگی متمایز خودشان بود.»

برومر اضافه کرد: «به دلیل تفاوت‌های جامعه‌شناختی، فرهنگی و فکری جوامع مسیحی، یهودی و مسلمان، فاصله بین این ادیان در طول تاریخ بیشتر و بیشتر شده است. در طول تاریخ، مواردی هم مانند اسپانیای قرون وسطا تحت فرمانروایی مسلمانان دیده شده که پیروان این سه آیین دوستانه در کنار هم زندگی کردند و تعامل سودمندی با هم داشتند، اما این موارد آن قدر کم‌اند که استثنا فرض می‌شوند. در بیشتر اوقات این ادیان از هم جدا بوده‌اند و بدون اینکه تعاملی بین آنها وجود داشته باشد، طرز فکری مجنود و منحصر به خود داشته‌اند که در عصر جهانی‌شدن، چنین انزوایی توجیه‌ناپذیر و خطرناک جلوه می‌کند.»

وی با طرح این پرسش که یهودیان، مسیحیان و مسلمانان به‌رغم تفاوت‌های واقعی که در روند تاریخ پدید آمده است، با وجود داشتن خاستگاه مشترک، تا چه اندازه در ایمان اشتراک دارند؟ گفت: «در این‌جا یک مشکل جدی عملی مطرح می‌شود. یهودیت، مسیحیت و اسلام نظام‌های فکری یک‌دست و تغییرناپذیری نیستند که بتوان با هم مقایسه و مشخص کرد که چه عقایدی میان آنها مشترک یا متفاوت است. آنها سنت‌هایی هستند که در گذر زمان پدید آمده و تغییر کرده و دستخوش تنوع شده‌اند. از جهات مختلف تفاوت‌های موجود درون این سنت‌ها به بزرگی تفاوت میان خود آنهاست. مطمئن هستم بسیاری از مسیحیانی که مثل من با بعضی یهودی‌ها یا مسلمانان تماس‌های شخصی داشته‌اند متوجه شده‌اند که با آنها

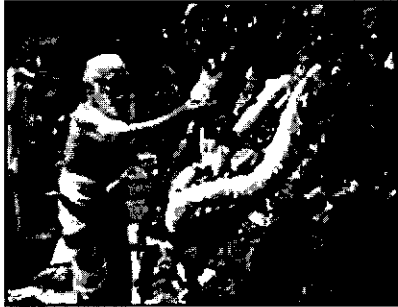

همایش دین و تکنولوژی در پنسیلوانیا

همایش "دین و تکنولوژی" ۱۴ اکتبر (۲۳ مهر) از سوی انجمن علوم انسانی و تکنولوژی در پنسیلوانیای ایالات متحده برگزار شد.

در این همایش درباره تمام ابعاد، اثرات متقابل تکنولوژی، علم و دین بحث و مقالاتی در زمینه علوم اجتماعی ارائه شد. نیز دامنه وسیعی از رشته‌ها و دیدگاه‌ها مورد بررسی قرار گرفت.

همایش "دین و تکنولوژی" محفلی بود برای گسترش فهم اثرات متقابل فرهنگی علوم انسانی، مهندسی و تکنولوژی و تعریف چگونگی رابطه علوم انسانی با دستاوردها و پیشرفت‌های تکنولوژیک. موضوعات مورد بحث در این همایش عبارت بودند از: پیدایش یک فرهنگ تکنولوژیکی خارج از فرهنگ یهودی-مسیحی غرب؛ تکنولوژی و دین، دیدگاه‌های متقابل فرهنگی درباره رابطه دین و تکنولوژی، دسترسی‌های شبکه‌ای به دین و تأثیر اینترنت بر دین، فصاحت تکنولوژی و فصاحت دین، نمایش دین و تکنولوژی در فیلم و ادبیات، معانی ضمنی باورهای دین درباره پیشرفت تکنولوژی‌های عصب‌شناسی همچون MRI، چارچوب‌های تکنولوژیکی در مقابل چارچوب‌های وابسته به الهیات، تلمود و اینترنت. گفتنی است، انجمن علوم انسانی و تکنولوژی در اکتبر سال ۱۹۷۸ با هدف گسترش اثرات متقابل بین‌رشته‌ای در میان علوم انسانی و رشته‌های تکنولوژیک تأسیس شد و سالانه یک همایش برگزار می‌کند.

چهارصدمین سالگرد کتاب مقدس "سیک"

کنفرانس بزرگداشت چهارصدمین سالگرد کتاب مقدس "سیک" به منظور بیان دیدگاه‌ها و اعتقادات بودایی، مسیحی، اسلامی، یهودی و سیک در مورد "عدالت و عالمیت" در کانادا برگزار شد.

این کنفرانس در ماه سپتامبر در دانشگاه "مک‌گیل" در شهر مونترال کانادا با حضور بیش از ۲۰۰ تن از اعضای دانشگاه‌های کانادا، آمریکا و هند برگزار شد.

"پال مارتین، نخست‌وزیر کانادا در این کنفرانس گفت: "جنگ‌های مذهبی یکی از بزرگ‌ترین دغدغه‌هایی است که هم‌اکنون جامعه بین‌المللی با آن مواجه است."

مارتین با اشاره به درگیری‌های موجود در کشمیر، خاورمیانه و سودان، از برگزاری چنین اجلاسی که جوامع دینی را در کنار هم قرار می‌دهد، استقبال کرد.

آیروین کوتلر، وزیر دادگستری کانادا نیز در این کنفرانس خواستار گفت‌وگوی بیشتر در میان جوامع دینی و حمایت از حقوق بشر جهانی از این رهگذر شد.

وی افزود: "ما بهترین دفاعیات از حقوق بشر را در کتاب‌ها داریم، ولی بدترین نقض‌های حقوق بشر در کشور ما صورت می‌گیرد."

در این کنفرانس "داریل گری"، روحانی اتحادیه کلیسای متحد گفت: "دولت کانادا پس از حملات ۱۱ سپتامبر، اقدامات لازم برای افزایش تحمل عقیدتی را انجام نداده است."

وی افزود: "کانادا کشوری است که توسط مهاجران به‌وجود آمده است، اما هم‌اکنون در این کشور شاهد اقدامات نژادپرستانه علیه مسلمانان هستیم."

کنفرانس "دین و رسانه" و اعطای جایزه به خبرنگاران

کنفرانس سالانه "مذهب و رسانه‌ها" موسوم به "آر.ان.ای" از ۹ تا ۱۲ سپتامبر ۲۰۰۴ در واشنگتن برگزار شد. همه‌ساله متخصصان و کارشناسان در زمینه مذهب و رسانه در این کنفرانس چهار روزه شرکت می‌کنند. این کنفرانس آموزشی مربوط به گزارش‌گران و خبرنگارانی است که در زمینه اخبار و گزارش‌های رسانه‌ای مربوط به مذهب فعالیت دارند.

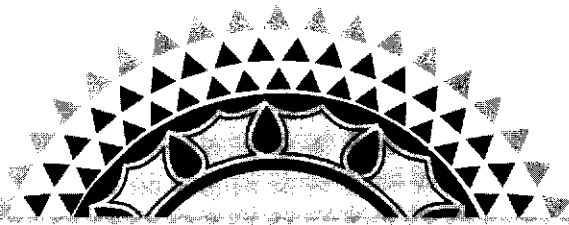
کنفرانس سال ۲۰۰۴ که در هتل "ویندهام" در مرکز شهر واشنگتن برگزار شد، نهمین کنفرانس مذهب و رسانه‌هاست که از سال ۱۹۹۶ در شهر "ایوانسون" ایالت ایلینویز شروع به‌کار کرده است. کنفرانس "آر.ان.ای"، سال ۲۰۰۳ در "سیاتل"، ۲۰۰۲ در "نشویل" ایالت تنسی، ۲۰۰۱ در کمبریج ایالت ماساچوست و در سال ۲۰۰۰ در سن فرانسیسکو ایالت کالیفرنیا برگزار شد.

این کنفرانس نه‌تنها به دانش مولفان مذهبی کمک می‌کند، بلکه به آنها فرصت می‌دهد در زمینه مذهب و رسانه ایده‌های نو ارائه دهند. در این کنفرانس علاوه بر پذیرایی شام، به برندگان مقاله‌ها، طرح‌ها و برنامه‌های رسانه‌ای در زمینه مذهب، جوایزی اعطا شد.

نخستین جایزه "مکاتب دینی" به "دیوید اندرسون" و "جیم والیس" اختصاص یافت. دیوید اندرسون به‌دلیل پوشش دادن اخبار مذهبی و مسائل اجتماعی در مدت ۳۰ سال، نخستین جایزه "مکاتب دینی ارزش‌ها" را دریافت کرد.

همچنین "جیم والیس" به‌دلیل بیش از ۳۰ سال فعالیت به‌عنوان سخنران و نویسنده بین‌المللی در حوزه دین، اعتقادات و سیاست، نخستین جایزه "مکاتب دینی اعتقادات" را به خود اختصاص داد. شورای مکاتب دینی، یک انجمن بین‌المللی بین‌الادیانی برای مکاتب دینی است که در سال ۱۹۹۲ تأسیس شد.

وظیفه اعضای این شورا گسترش و بهبود مکاتب دینی، اعتقادی و ارزش‌ها در عرصه عمومی و تشویق درک و تفاهم بیشتر گروه‌های دینی و اعتقادی مختلف است.

سمینارهای دینی برای روزنامه نگاران

شهر واشنگتن مهرماه امسال شاهد برگزاری دو سمینار برای خبرنگارانی بود که در زمینه دین و تأثیر آن بر زندگی فعالیت می‌کنند.

به گزارش پایگاه خبری اخبار دینی، ۲۳ سپتامبر (۲مهر) در پایتخت آمریکا سمینار "خدا و سیاست" برگزار شد.

در این سمینار که با سخنرانی دکتر "وینسمان" نویسنده کتاب "دین و ارزش‌ها" از سازمان گالوپ و دکتر "لوییز لوگو" مدیر نشست "دین و زندگی" در کاخ کنگره همراه بود، تازه‌ترین تحقیقات در زمینه‌های دینی و تأثیر آن بر انتخابات ریاست‌جمهوری آمریکا توسط نمایندگانی از سازمان گالوپ ارائه شد.

۳۰ سپتامبر (۹مهر) نیز سمیناری دیگری با عنوان "جوان و دین" در محل "صنف مطبوعات ملی" برپا بود.

موضوع سمینار جوان و دین، بررسی تحقیقاتی بود که به‌تازگی در مورد باورها و فعالیت‌های دینی نوجوانان و جوانان و تأثیر آن بر فرهنگ عامه و زندگی، انجام شده است.

در این سمینار دکتر "کریستین اسمیت" محقق مطالعات ملی جوان و دین و استاد جامعه‌شناسی دانشگاه کارولینای شمالی و همچنین "کولین کارول کمبل" از روزنامه‌نگاران و مؤلفان مرکز اخلاق و سیاست عمومی واشنگتن سخنرانی کردند. گفتنی است شرکت در این سمینارها رایگان بود.

برگزاری مراسم "یاترای" ماچایل در کشمیر هند

صدها تن از زائران هندی پیش از پیاده‌روی به سوی یکی از اماکن مقدس هندوها در منطقه کشمیر، با برگزاری آیین مذهبی "یاترا"، سروکته‌های مذهبی سر دادند.

به گزارش "اِیندیا نیوز" از جامو، این مراسم مذهبی در حالی برگزار می‌شود که حملات شبه‌نظامیان امنیت منطقه را به خطر انداخته است.

بنابر این گزارش، زائران بدون ترس و وحشت از افزایش ناگهانی ناآرامی‌ها و حملات چریک‌ها در منطقه مورد مناقشه کشمیر و با حمل "چهاری" متعلق به "ماچایل"، از منطقه "بهادر" به سمت معبد "ماچاندی" واقع در منطقه "کیشتوار" حرکت می‌کنند.

در این مراسم مذهبی سالانه موسوم به "یاترا" زائران از چشمه‌ساران، دریاچه‌ها و جنگل‌های کاج طی پنج روز می‌گذرند و فاصله‌ای ۱۷۰ کیلومتری را می‌پیمایند.

این آیین مذهبی ۱۵ روز به طول می‌انجامد و معمولاً ۲۵ تا ۳۰ هزار نفر در آن شرکت می‌کنند.

تأکید بر ضرورت اجتناب از برخورد تمدن‌ها

وی با تأکید بر ضرورت توازن بین واقعیت و هویت، گفت: "هویت اسلامی عاری و تهی از واقعیت، به آنچه که امروز به بنیادگرایی معروف است، منجر خواهد شد."

محسن کدیور، از دانشگاه تربیت مدرس تهران نیز در سخنانی با عنوان "اصول مقایسه اسلام و مدرنیته"، گفت: "هر جامعه‌ای حق دارد از گذشته به سمت مدرنیته حرکت کند؛ البته مدرنیته‌ای که خود به آن معتقد است."

وی افزود: "منظور من از مقایسه اسلام با مدرنیته این نیست که برای دستیابی به یک اسلام مدرن، اسلام به‌عنوان یک "عامل متغیر" باید خود را با مدرنیته به‌عنوان یک "عامل ثابت" وفق دهد."

یاسین جیلان از دانشگاه تکنیک خاورمیانه در آنکارا نیز بر ضرورت گفت‌وگوی تمدن‌ها به جای برخورد تمدن‌ها تأکید کرد.

به گفته وی، اجماع فرهنگی در زمینه ارزش‌های خاصی که برقراری ارتباط را آسان‌تر می‌کند، ضروری است.

گفتنی است این کنفرانس توسط مؤسسه سلطنتی روابط بین‌المللی بلژیک و مرکز مطالعات مذهبی و غیرمذهبی دانشگاه آزاد بروکسل سازماندهی و برگزار شد.

کنفرانس بین‌المللی "اسلام، جامعه و مدرنیته" ۲۵ سپتامبر در بروکسل برگزار شد و شرکت‌کنندگان در نشست پایانی آن خواستار ترویج و اشاعه گفت‌وگوی تمدن‌ها و تساهل مذهبی به‌منظور اجتناب از برخورد تمدن‌ها شدند.

محققان و استادانی از اروپا و کشورهای اسلامی از جمله عراق، ایران، مصر، ترکیه، عربستان سعودی و اندونزی در این کنفرانس شرکت داشتند.

روبرت آنسیاکس، استاد مطالعات اسلامی دانشگاه آزاد بروکسل، در سخنانی با عنوان "برخورد تمدن‌ها یا گفت‌وگوی فرهنگ‌ها"، گفت: "هدف از برگزاری این کنفرانس، رواج گفت‌وگو بین تمدن‌های اسلامی و غربی است."

وی افزود: "ما با تمایل سیاسی برای کمک به گفت‌وگو و همکاری، می‌توانیم از برخورد تمدن‌ها جلوگیری کنیم."

عبدالکریم سروش، استاد دانشگاه و نویسنده ایرانی، سخنران دیگر این کنفرانس، طی سخنانی با موضوع "واقعیت اسلامی، هویت اسلامی"، خواستار ورود مسلمانان به یک گفت‌وگوی عقلی و منطقی با پیروان دیگر مذاهب شد.

سروش از غیرمسلمانان خواست تا به هویت مسلمانان حمله نکنند و افزود: "مسلمانان نسبت به هویت خود بسیار حساس هستند."